

PROCEEDINGS OF THE
VII INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND THEORETICAL CONFERENCE

CURRENT ISSUES OF
SCIENCE, PROSPECTS
AND CHALLENGES

04.10.2024

SYDNEY
AUSTRALIA

with the proceedings of the

VII International Scientific and Theoretical Conference

**Current issues of science,
prospects and challenges**

04.10.2024

Sydney, Australia

Sydney, 2024

UDC 082:001
C 95

 <https://doi.org/10.36074/scientia-04.10.2024>

Chairman of the Organizing Committee: Goldenblat M.

Responsible for the layout: Bilous T.

Responsible designer: Bondarenko I.

C 95 **Current issues of science, prospects and challenges:** collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the VII International Scientific and Theoretical Conference, October 4, 2024. Sydney, Australia: International Center of Scientific Research.

ISBN 979-8-88955-780-7 (series) Bowker

DOI 10.36074/scientia-04.10.2024

Papers of participants of the VII International Multidisciplinary Scientific and Theoretical Conference «Current issues of science, prospects and challenges», held on October 4, 2024 in Sydney are presented in the collection of scientific papers.

The conference is included in the Academic Research Index ReserchBib International catalog of scientific conferences and registered for holding on the territory of Ukraine in UKRISTEI (Certificate № 395 dated June 12th, 2024).

Conference proceedings are publicly available under terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA 4.0) at the www.previous.scientia.report.

UDC 082:001

© Participants of the conference, 2024

© Collection of scientific papers «SCIENTIA», 2024

ISBN 979-8-88955-780-7

© NGO International Center of Scientific Research, 2024

Кондратенко Анастасія Геннадіївна

здобувач вищої освіти факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії
*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, Україна*

Науковий керівник: Калініна Тетяна Станіславна

канд. психол. наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної педагогіки і психології та інклюзивної освіти
*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Мовлення відіграє одну з важливих ролей в психічному функціонуванні людини, створює сприятливі умови для розвитку різних видів діяльності та активної участі в груповій роботі. Володіння мовленням створює підґрунтя для особливих соціальних контактів, які сприяють формуванню та розвитку дитячих уявлень про навколишній світ і поліпшенню їх вираження. Навички мовлення допомагають дитині більш свідомо планувати та контролювати свою поведінку.

Порушення мовлення, незалежно від їх характеру та ступеня важкості, впливають на активність та поведінку дитини, негативно впливають на формування її психічного життя. Вони можуть ускладнювати спілкування з іншими людьми і часто заважають нормальному розвитку пізнавальних процесів, впливають на сферу емоцій і волевиявлення [4].

У дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку можна спостерігати різні прояви проблем у стану тривожності. У більшості випадків вони виявляють відсутність бажання спілкуватися, не вміють орієнтуватися в ситуаціях, іноді навіть потребують допомоги дорослого, щоб взаємодіяти з навколишнім світом. У дослідженнях багатьох вчених спеціальної психології та педагогіці наголошується, що у дошкільників з порушеннями мовлення спостерігається відставання у розвитку емоційної сфери, що виявляється у емоційній нестійкості, лабільності, легкій зміні настроїв і контрастних проявах емоцій та відзначається стан занепокоєння, тривожність, почуття страху [2].

Аналіз основних робіт показує, що в розумінні природи тривожності у дослідників можна прослідити два підходи - розуміння тривожності як спочатку характерне людині властивість, і розуміння тривожності як реакцію на ворожий людині зовнішній світ [3].

Тривожні діти відрізняються частими виявами неспокою і тривоги, а також великою кількістю страхів, причому страхи і тривога виникають в тих ситуаціях, в яких дитині, здавалося б, нічого не загрожує. Тривожні діти відрізняються особливою чутливістю. Так, дитина може турбуватися: поки вона в дитячому садку, раптом з мамою що-небудь трапиться [1].

Поява невротичних рис характеру у дітей з порушеннями мовлення часто пов'язана з несприятливими соціальними умовами, негативним ставленням дорослих та однолітків до дитини і неправильним стилем виховання. Страх перед помилками та можливістю насмішок від оточуючих може призвести до зниження мовленнєвої активності дітей і відмови від вербального спілкування. Усвідомлення свого мовленнєвого розладу може призводити до дисгармонічних проявів характеру і тривожних станів.

Тривожні діти дуже чутливі до своїх невдач, гостро реагують на них, схильні відмовлятися від тієї діяльності, наприклад малювання, в якій випробовують ускладнення. У таких дітей можна помітити помітну різницю в поведінці на заняттях і поза заняттями. Поза заняттями це живі, товариські і безпосередні діти, на заняттях вони затиснуті і напружені. Відповідають на питання вихователя тихим і глухим голосом, можуть навіть почати заїкатися. Мовлення їх, може бути як дуже швидке, так і уповільнене, ускладнене. Як правило, виникає тривале збудження: дитина смикає руками одяг, маніпулює чим-небудь [5].

Діти з порушеннями мовлення часто розвиваються за тривожним типом: вони можуть бути замкнутими, негативними, схильними до емоційної напруженості. Вони можуть бути образливими, сльозливими, вразливими, недостатньо впевненими в собі та своїх можливостях. Часто такі діти виявляють підвищену збудливість і важко зберігають спокій та увагу протягом тривалого часу. Вони можуть бути настроєні імпульсивно і мати труднощі з прийняттям рішень через стресові стани.

Тривожні діти нерідко характеризуються низькою самооцінкою, в зв'язку з чим в них виникає очікування неблагополуччя з боку навколишніх. Це характерне для тих дітей, чиї батьки ставлять перед ними непосильні задачі, вимагаючи цього, що діти виконати не в змозі, причому у разі невдачі їх, як правило, карають, принижують («Нічого ти робити не умієш! Нічого у тебе не виходить!») [6].

У дітей з порушеннями мовлення практично завжди спостерігаються зміни в емоційній, вольовій та мотиваційній сферах, включаючи низьку самооцінку, почуття невпевненості, тривожність і немотивовані страхи,

зокрема страх мовлення. Ці зміни можуть бути пов'язані із ступенем фіксації дитини на її мовленнєвих труднощах [7].

Таким чином, поведінка тривожних дітей відрізняється частими виявами неспокою і тривоги, такі діти живуть в постійному напруженні, весь час відчуваючи загрозу, відчуваючи, що в будь-який момент можуть зіткнутися з невдачами [1].

Наявність проблем спілкування з дорослими, у дошкільників з порушеннями мовлення виникають патологічні риси характеру, які виражаються у їхній тривожності, невпевненості, безініціативності, відсутності допитливості. Проблеми спілкування цих дітей пов'язані з негативним досвідом, відсутністю вміння об'єктивно оцінювати ситуації, у поєднанні з труднощами у впізнанні емоцій. Неадекватна поведінка дитини залежить від стану тривожності – почуття самотності, незахищеності та депресії, а також страхів різного характеру. Підвищена тривожність по відношенню до дорослого, яка виявляється у побоюванні не встигнути виконати завдання або побоюванні покарання призводить до зниження продуктивності діяльності. Цей факт вказує на те, що діти з порушеннями мовлення чутливі до оцінок дорослого, відповідно, створення позитивних підтримуючих відносин є важливим під час корекційної роботи [8, с. 51].

Залежно від умов, в яких діти з порушеннями мовлення зростають та виховуються, зазначені психічні явища можуть проявлятися різною мірою, бути тимчасовими або закріплюватися та стати стійкими психічними станами та особистісними рисами. Ці фактори визначають загальні психологічні особливості дітей.

Таким чином, на основі теоретичного аналізу з'ясовано, що у дітей з порушеннями мовлення спостерігаються порушення емоційного розвитку, які виявляються в незрілості емоційної сфери: нестійкості емоцій, труднощах у розпізнаванні емоційних станів, вербалізації власних емоцій, станів, настроїв, а також тривожності, що обумовлюють своєрідність формування їх поведінки, ускладнюють особистісний розвиток та спілкування з оточуючими людьми. Разом з тим, низка питань, пов'язаних з дослідженням тривожності дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення, залишаються ще не розкритими і вимагають подальшої розробки прийомів і методів корекції тривожності цієї категорії дітей.

Для подолання цих труднощів потрібен спеціальний процес подолання тривожних станів та навичок їх використання в реальних ситуаціях. Крім того, саме спілкування є важливим способом закріплення нових мовленнєвих навичок і вмінь, а також розвитку зв'язного мовлення.

Гарантом успішного корекційно-розвивального процесу з дошкільниками з порушеннями мовлення, є розуміння та врахування основних закономірностей психічного розвитку, збереження неперервності і послідовності корекційної роботи, а також індивідуальний та поетапний підхід до виправлення порушень мовлення у кожній дитині. Зазначимо, що в випадках тривожної поведінки, психологічні особливості дитини з порушеннями мовлення створюють основу для подальших труднощів та проблем з адаптацією і соціалізацією. Тому необхідним є створення ефективної системи психокорекції тривожності на ранніх етапах їх проявів.

Список використаних джерел:

1. Дмитріюк Н. С. Проблема тривожності у старших дошкільників: деякі емпіричні кореляти та індикатори. *Актуальні проблеми психології*, 2015 Т. 10, Вип. 27. С. 133-143.
2. Карпенко Н.В. Профілактика дитячих страхів. *Дошкільне виховання*, №9, 2003. С. 14-15.
3. Козлюк О.А., Руденко Н.М. Особливості розвитку тривожності дошкільників у системі дитячо-батьківських взаємин. *Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України*, за наук.ред. С.Д.Максименка, Л.А.Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський, 2017. №36. С. 131-145.
4. Михальська С.А. Чинники та критерії комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільника *Проблеми сучасної психології*. 2010. Випуск 9. С. 107-118.
5. Омельченко Я.М. Психологічна допомога дітям з тривожними станами. 2-ге видання. Я.Омельченко, З.Кісарчук. К. : Шк. світ, 2011. 112 с.
6. Поліщук В.М. Вікова та педагогічна психологія. Навчально-методичний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. 330 с.
7. Тарасун В. В. Логодидактика: навчальний посібник для вищих навчальних закладів; Київ: Вид-во Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 2004. 356 с.